

OBSAH

A. ZÁKONÍK PRÁCE A DALŠÍ PRACOVNĚPRÁVNÍ PŘEDPISY	15
I. Než vznikne pracovní poměr	17
1. Příklad zaměstnání	17
2. Kdo může být v zaměstnání	18
3. Zaměstnávání cizinců	19
3.1 Jmenování cizince do funkce	20
3.2 Pracovní vztahy a odměňování	21
3.3 Naturální mzda	21
3.4 Zaměstnávání slovenských občanů	22
3.4.1 Bez pracovního povolení	22
3.4.2 Kdo se neregistruje?	23
3.4.3 Právo pobytu	23
3.4.4 Povolení k zaměstnání cizince	24
3.4.5 Kdy se povolení nevyžaduje	25
4. Práva a nároky zaměstnanců po vstupu do Evropské unie	25
4.1 Rozhoduje právo Evropské unie	26
4.2 Nařízení Evropských společenství	26
4.3 Směrnice Evropských společenství	27
4.4 Právo Evropské unie má přednost	28
4.5 Český podnikatel po vstupu do EU	28
4.6 Evropská rada zaměstnanců	29
4.7 Vysílání zaměstnanců do EU	30
4.8 Za prací do Evropské unie	30
4.9 Právo zůstat v cizině	31
4.10 Budou pracovní příležitosti omezeny?	32
4.11 Práci v cizině zprostředkuje personální agentura	32
4.12 Pronájem pracovní síly	33
4.13 Bez diskriminace v zaměstnání	34
4.14 Ohled na rodinu i manželství	35
4.15 Pro lepší mzdy	35

4.16	Pracovní doba	36
4.17	Rodičovské volno	38
4.18	Informační povinnost zaměstnavatele	38
4.19	Ochrana zaměstnanců při hromadném propouštění	39
4.20	Práce na částečný úvazek	40
4.21	Zajištění přechodu práv a nároků	40
4.22	Na ochranu zdraví zaměstnanců	41
4.23	Důchody a sociální příspěvky	43
4.24	Přehled nejdůležitějších právních aktů Evropské unie z oblasti sociální problematiky, které jsou zpracovány do právního řádu České republiky a jsou po vstupu do EU závazné pro zaměstnavatele i zaměstnance	44
5.	Zákaz šikanování a diskriminace na pracovišti	48
5.1	Kde zákaz neplatí	48
5.2	Výjimky jsou i v zahraničí	49
5.3	Proti šikanování	49
5.4	Může se zaměstnanec bránit?	50
6.	Komunikace zaměstnavatele se zaměstnanci (povinnost informace)	50
6.1	Zaměstnavatel musí informovat o mzdových otázkách	51
6.2	Kontrolní oprávnění odborů	53
7.	Zaměstnavatelé musejí mít závodního lékaře	54
7.1	Co jsou rizika práce	54
7.2	Kategorie pracovišť podle rizik	55
7.3	Povinnost zajistit závodní lékařskou péči	56
7.4	Co patří do závodní preventivní péče	56
7.5	Smlouva mezi lékařem a zaměstnavatelem	56
7.6	Lékařské prohlídky	57
7.7	Vstupní prohlídky	57
7.8	Periodické prohlídky	58
7.9	Řadové prohlídky	58
7.10	Mimořádné prohlídky	58
7.11	Výstupní prohlídky	59
7.12	Pracovní volno k prohlídkám	59

XXVI. Odvody pojistného

Přehled odvodů pojistného pro nejčastější kategorie osob od 1. ledna 2004

Odvody pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a zdravotního pojištění patří mezi nejvýznamnější povinnosti podnikatelů, ostatních zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných.

Vyznat se v bludišti paragrafů, které tuto oblast upravují, není jednoduché. Zejména když od 1. ledna 2004 došlo na tomto úseku k podstatným změnám. Připravili jsme proto aktuální přehled situací, do nichž se mohou dostat plátcí pojistného při podnikatelské a personální činnosti a tomu odpovídající povinnosti v odvodech pojistného.

Obsah:

I. Pracovněprávní vztah na základě pracovní smlouvy

Situace č. 1 – Pracovní smlouva: zaměstnavatel – zaměstnanec

Situace č. 2 – Pracovní smlouva se zaměstnancem na kratší pracovní dobu

Situace č. 3 – Pracovní smlouva: zaměstnavatel – zaměstnanec pobírající starobní důchod

Situace č. 4 – Pracovní smlouva: zaměstnavatel – zaměstnanec (student) – nezaopatřená osoba

Situace č. 5 – Pracovní smlouva: zaměstnavatel – zaměstnanec pobírající částečný invalidní důchod

Situace č. 6 – Pracovní smlouva: zaměstnavatel – zaměstnanec pobírající plný invalidní důchod

II. Pracovněprávní vztah na základě dohody o pracovní činnosti

Situace č. 7 – Dohoda o pracovní činnosti se zaměstnancem, který není účasten důchodového pojištění z jiného důvodu

Situace č. 8 – Dohoda o pracovní činnosti se zaměstnancem, který je účasten důchodového pojištění z jiného důvodu

Situace č. 9 – Dohoda o pracovní činnosti s osobou pobírající částečný invalidní nebo plný invalidní či starobní důchod

Situace č. 10 – Dohoda o pracovní činnosti se studentem – nezaopatřenou osobou

III. Pracovněprávní vztah na základě dohody o provedení práce

Situace č. 11 – Dohoda o provedení práce s občanem, zaměstnancem, osobou pobírající částečný invalidní důchod a starobní důchod

Situace č. 12 – Dohoda o brigádnické práci studentů (dohoda o provedení práce)

IV. Osoby samostatně výdělečně činné a jejich spolupracující osoby

Situace č. 13 – Osoby samostatně výdělečně činné a spolupracující osoby

Situace č. 14 – Osoba samostatně výdělečně činná, která má stanovenou daň z příjmu paušální částkou

V. Osoby neuvedené v předcházejícím přehledu

Situace č. 15 – Společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, jestliže nejsou v pracovněprávním vztahu k této společnosti, ale vykonávají pro ni práci, za kterou jsou odměňováni

Situace č. 16 – Osoby, které se dobrovolně účastní důchodového pojištění a nejsou jinak důchodově pojištěny

Situace č. 17 – Osoby bez příjmů ze zaměstnání a ze samostatné výdělečné činnosti

Přehled platných předpisů

- ✦ Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, novela zákona č. 425/2003 Sb., s účinností od 1. ledna 2004
- ✦ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, novela zákona č. 425/2003 Sb., s účinností od 1. ledna 2004
- ✦ Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění
- ✦ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, novela zákona č. 438/2003 Sb., s účinností od 1. ledna 2004

7.13	Zvláštní zdravotní péče	60
7.14	Lékařské posudky	60
7.15	Co hradí pojišťovny	61
8.	Vnitřní předpis, který vydává zaměstnavatel	62
9.	Zástupci zaměstnanců – rada zaměstnanců	64
II.	Vedlejší činnost	69
1.	Vedlejší pracovní poměr	69
2.	Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	72
2.1	Dohody o pracovní činnosti	72
2.2	Dohody o provedení práce	73
2.3	Odvody pojistného u dohod konaných mimo pracovní poměr	76
III.	Pracovní podmínky, péče o zaměstnance	78
1.	Alkohol na pracovišti	78
2.	Kouření na pracovišti	82
3.	Kolektivní smlouvy	84
4.	Kvalifikace v pracovněprávních vztazích	96
4.1	Zaškolení a zaučení	96
4.2	Co je prohloubení kvalifikace	98
4.3	Dohody o zvýšení kvalifikace	98
4.4	Rekvalifikace	100
5.	Povinnost zaměstnavatele zajistit vhodné pracovní prostředí	101
6.	Práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci	105
6.1	Zákazy prací	113
IV.	Vznik pracovního poměru	117
1.	Pracovní smlouva	117
1.1	Podstatné náležitosti	117
1.2	Pracovní poměr na dobu určitou	119
1.3	Pracovní poměr úředníků ve veřejné správě	123
1.4	Kdy lze odstoupit od pracovní smlouvy	125

1.5	Změna pracovní smlouvy obecně	125
1.6	Náplň práce a její vztah k pracovní smlouvě	127
2.	Dočasné zapůjčení zaměstnance	128
3.	Povinnost zaměstnavatele informovat zaměstnance o bližších podmínkách pracovního poměru	130
4.	Zákaz výdělečné činnosti	132
4.1	Konkurenční doložka	135
5.	Souhlas s pracovními cestami	137
6.	Převedení na jinou práci	139
7.	Změny pracovní smlouvy	142
8.	Přeložení do jiného místa výkonu práce	143
9.	Zkušební doba v pracovní smlouvě	144
10.	Další podmínky v pracovní smlouvě	146
11.	Vznik pracovního poměru jmenováním	147
12.	Pracovní smlouva a zahraniční firmy	150
V. Ochrana soukromí zaměstnance na pracovišti		151
VI. Povinnost zaměstnavatele poskytovat mzdu		164
	Zákon na ochranu zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele	164
VII. Skončení pracovního poměru		179
1.	Pracovní poměr sjednaný na dobu určitou	179
2.	Zrušení ve zkušební době	179
3.	Výpověď z pracovního poměru (obecně)	180
3.1	Výpovědní doba	180
4.	Výpověď daná zaměstnavatelem (obecně)	181
4.1	Výpověď daná zaměstnavatelem – organizační důvody	181
4.1.1	Nadbytečnost zaměstnance	183
4.1.2	Zrušení zaměstnavatele	184
4.1.3	Zdravotní důvody	185
4.1.4	Nesplňování předpokladů nebo požadavků kladených na práci	185
4.1.5	Porušení pracovní kázně	187

4.2	Podmínka pro platnost výpovědi	189
5.	Výpověď z pracovního poměru daná zaměstnancem	189
6.	Výpovědní doba	190
7.	Odvolání z funkce	191
8.	Ochrana zaměstnanců před propouštěním	193
9.	Okamžité zrušení pracovního poměru	195
10.	Dohoda o skončení pracovního poměru	197
11.	Neplatné skončení pracovního poměru	198
VIII. Odchylná pracovněprávní úprava ve veřejné správě		201
IX. Povinnosti zaměstnavatele při skončení pracovního poměru		208
1.	Odstupné	208
2.	Posudek o pracovní činnosti	209
3.	Potvrzení o zaměstnání	210
4.	Povinnost k vydání písemností	213
X. Povinnosti zaměstnavatele a mzdové účetní při zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností		215
1.	Povinný podíl	215
2.	Příspěvky pro zaměstnavatele	218
3.	Podpora zaměstnávání zdravotně postižených osob	221
4.	Příspěvky na pracovní místa	223
5.	Daňové výhody pro zaměstnavatele	224
6.	Právní úprava v zákoníku práce	224
XI. Pracovní doba po novele zákoníku práce		226
1.	Délka pracovní doby	226
2.	Rozvrh pracovní doby	227
3.	Pružná pracovní doba	228
4.	Začátek a konec pracovní doby	232
5.	Dělené směny	233
6.	Stanovená pracovní doba a pracovní cesta	235
7.	Doba trvání pracovní cesty a práce přesčas	238

8.	Přestávky v práci	238
9.	Bezpečnostní přestávky	244
10.	Odpočinek mezi směny	247
11.	Práce ve dnech pracovního klidu	251
12.	Nepřetržitý odpočinek	252
13.	Evidence pracovní doby	255
14.	Pracovní pohotovost	255
15.	Práce přesčas	256
16.	Práce v noci	257
17.	Pracovní doba a odbory	259
XII. Flexibilní formy zaměstnávání		262
XIII. Dovolená na zotavenou v praxi mzdové účetní		268
1.	Podmínky pro vznik nároku	268
2.	Délka dovolené	268
3.	Dovolená bez podmínky	271
4.	Dodatková dovolená	271
5.	Poměrná část dovolené	272
6.	Dovolená po částech	274
7.	Nástup dovolené	274
8.	Mateřská a rodičovská dovolená	275
9.	Dokdy vybrat dovolenou?	276
10.	Náhrada mzdy za dovolenou	278
11.	Poměrná část dovolené	278
12.	Krácení dovolené	280
XIV. Přejedání práv a povinností při organizačních změnách		282
XV. Překážky v práci, pracovní volno		296
1.	Jiné úkony v obecném zájmu	296
2.	Věřejná funkce a občanská povinnost – pracovní volno	297
3.	Pracovní volno při důležitých osobních překážkách v práci	298
4.	Pracovní volno k soudnímu řízení	300
5.	Neplacené pracovní volno	300
6.	Překážky v práci na straně zaměstnavatele	301

XVI. Co by měla vědět mzdová účetní z bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	304
1. Prevence rizik na pracovišti	304
2. Bezpečnostní technik na pracovišti	304
3. Povinnosti zaměstnavatele v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci	306
4. Zařazení prací do kategorií	307
5. Ochranné pracovní prostředky	308
6. Proti pracovním úrazům	312
7. Zákazy prací	314
8. Povinnosti zaměstnanců v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	317
XVII. Náhrada škody v zaměstnání a postup mzdové účetní	320
1. Kdy hradí škodu zaměstnanec	320
2. Dohody o hmotné odpovědnosti	323
3. Zaměstnanec hradí ztrátu nástrojů a předmětů zaměstnavatele	325
4. Výše škody, kterou požaduje zaměstnavatel, je omezená	326
5. Zaměstnavatel nemusí vymáhat náhradu škody	327
6. Zaměstnanec hradí škodu za vyrobené zmetky	328
7. Zaměstnanec uplatňuje škodu na zaměstnavateli	329
8. Škoda na pracovních cestách	329
XVIII. Vybrané kapitoly pro mzdové účetní z náhrady škody za pracovní úrazy a nemoci z povolání	331
1. Co je pracovní úraz	331
2. Předpoklady pro poskytnutí náhrady škody za pracovní úraz	332
3. Netypické pracovní úrazy	335
4. Záznam o pracovním úrazu jako povinnost zaměstnavatele	336
5. Zaměstnavatel se může se zaměstnancem dohodnout o odškodnění	340
6. Vyloučení odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úrazy	342
7. Částečné zproštění odpovědnosti zaměstnavatele	345

8.	Náhrada škody za pracovní úrazy a nemoci z povolání	348
9.	Zákonné pojištění zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání a úkoly mzdové účetní	358

XIX. Jak vypočítat škodu na vnesených a odložených věcech a na dopravních prostředcích

1.	Škoda na vozidlech, kterými zaměstnanci přijeli do zaměstnání	361
2.	Zaměstnavatel hradí škodu za krádež věcí zaměstnance	362

B. MZDOVÉ A PLATOVÉ PŘEDPISY

XX. Mzda a odměňování v podnikatelské sféře

1.	Mzdy a odměňování	367
2.	Pojem mzdy	368
3.	Sjednávání mzdy	368
4.	Co není mzda	371
5.	Sjednávání mzdy v kolektivní smlouvě	375
6.	Mzda statutárních orgánů	375
7.	Stejná mzda za stejnou práci	376
8.	Mzda za práci přesčas	377
9.	Mzda a náhrada mzdy za svátek	379
10.	Mzda za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém pracovním prostředí a za práci v noci	381
11.	Mzda při výkonu jiné práce	381
12.	Mzda při vadné práci	382
13.	Splatnost mzdy	384
14.	Výplata mzdy	386
15.	Srážky ze mzdy	391
16.	Výrobky a služby jako mzda	393
17.	Minimální mzdové tarify	396
18.	Odměna za pracovní pohotovost	397
19.	Normování práce	398
20.	Průměrný výdělek	399
21.	Informace zaměstnance o mzdě	406

22.	Vnitřní mzdový předpis	407
XXI.	Plat a odměňování v nepodnikatelské sféře	408
1.	Zákon o platu a další platové předpisy v nepodnikatelské sféře	408
1.1	Co je plat	410
1.2	Dohoda o platu	411
1.3	Odměňování v dohodách o pracích konaných mimo pracovní poměr	412
1.4	Stanovení platu statutárnímu zástupci	412
1.5	Další plat	413
2.	Platové třídy a minimální platové tarify	414
2.1	Kvalifikační předpoklady a požadavky pro zařazení do platové třídy	414
3.	Příplatek za vedení podle nařízení vlády	415
4.	Příplatky za vedení podle zákona	417
5.	Příplatek za zastupování	419
6.	Příplatek za noční práci	420
7.	Příplatek za práci v sobotu a v neděli	420
8.	Plat za práci přesčas	421
9.	Zvláštní příplatek	422
10.	Příplatek za dělenou směnu	423
11.	Osobní příplatek	424
12.	Odměny	425
13.	Plat za práci ve svátek	427
14.	Splatnost platu	427
15.	Výplata platu	428
16.	Odměna za pracovní pohotovost	429
17.	Informace o platových předpisech	430
18.	Platový výměr	430
19.	Zařazení zaměstnance do platové třídy	431
20.	Zařazení zaměstnance do platového stupně	433
21.	Platový tarif	437
XXII.	Refundace mzdy	439

C. PŘEDPISY ZE SOCIÁLNÍ A DŮCHODOVÉ OBLASTI	445
XXIII. Zákon o státní sociální podpoře	447
1. Kde a jak žádat o sociální podporu	447
2. Povinnosti zaměstnavatelů podle zákona o státní sociální podpoře	449
3. Součinnost zaměstnavatele	450
4. Podmínky vzniku nároku na dávky	450
XXIV. Zákon o důchodovém pojištění	452
1. Co ovlivňuje výši starobního důchodu	452
2. Předčasný důchod se krátí	453
3. Výdělek vedle důchodu	453
4. Omezení zápočtu doby studia	454
5. Výpočtový základ	454
6. V kolika letech do důchodu?	456
7. Plný invalidní důchod	459
8. Částečný invalidní důchod	461
9. Vdovský a vdovecký důchod	463
10. Povinnosti mzdové účetní v důchodovém pojištění	465
11. Povinnosti zaměstnavatelů v předstihovém důchodovém řízení	469
12. Povinnosti zaměstnanců	471
XXV. Změny v dalších sociálních předpisech	472
1. Zákon o sociální potřebnosti	472
2. Změny v nemocenském pojištění	474
3. Rodičovský příspěvek vedle výdělku	475
4. Jaké sociální příplatky?	477
XXVI. Odvody pojistného	484
D. REJSTŘÍKOVÁ ČÁST	495
1. Rejstřík pojmů ze zákoníku práce a z nařízení vlády k zákoníku práce	497
2. Přehled předpisů z oblasti pracovněprávní, sociálněprávní, mzdové a z úseku zaměstnanosti	501